

A. TEMEL KAVRAMLAR

1. Nezaket: Toplumsal yaşamda insanların birbirlerine zarıflık, incelik ve ölçülülük göstermeleridir. Terbiye sonucu oluşan, geleneklere uygun, saygılı, barışçı ve dürüst bir davranışın ifadesidir.

2. Görgü: Bir toplum veya kurum içinde uyulması gereken saygı ve incelik kurallarının genel adıdır. Yazılı olmayan toplumsal normlardandır (töre, adet, gelenek, din kuralları gibi).

3. Zarafet: Zarıflık, incelik, nâziklik anlamlarına gelir.

4. Rikkat: İncelik, merhamet etme, ifadede nezâket.

5. Sevgi: İnsanı bir kimseye veya şeye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten içsel duygu.

6. Sabır: Zor koşullar altında metanetini yitirmeden sıkıntılara katlanmak, doğru yolda sebat etmektir.

7. Hürmet: Değer, üstünlük veya yaşlılık dolayısıyla bir kimseye veya şeye karşı özenli ve ölçülü davranmaya neden olan sevgi duygusudur.

8. Edep: Toplumda örf, âdet ve kural halini almış iyi tutum ve davranışlar veya bunları kazandıran bilgidir. İyi ahlak, incelik ve terbiye olarak tanımlanır. İslam'da hayatın her yönünü kapsayan görgü kurallarıdır.

9. Terbiye: Eğitim, görgü, belli bir eğitimle yetişmek, iyi ahlak, nezaket ve görgü kurallarına bağlılık anlamına gelir.

Görgü ve nezaket kuralları;

- ✓ Sosyal yaşamda kişiliğe saygı gerektirir.
- ✓ Hayatı zorlaştırmaz, aksine kolaylaştırır.
- ✓ Karşılıklı saygı ve anlayış temeline dayanır.
- ✓ Nezaket ve incelik, ömür boyu korunması gereken değerli özelliklerdir.

B. NEZAKET KURALLARININ ÖNEMİ

Gündelik stresin önemli kaynaklarından biri, nezaket ve görgü kurallarına uymamaktır.

- Nezaket, empati ile sağlanır; kendimizi başkalarının yerine koyarak bakmak.
- Nezaket, sosyal ahlak kurallarına uyularak gösterilir.
- Nezaket kurallarına uymak, bireysel hayatı uyumlu ve düzenli kılar, iş ve sosyal ilişkileri sağlıklı hale getirir.
- Samimi ilişkiler kurmanın şartı nazik ve içten davranmaktır. Kaba ve kırıcı davranışlar sağlıklı ilişkileri engeller.
- Nezaket, zarafet ve terbiye kavramları birbirinden ayrılmaz bir bütündür.

Zarafet, insanların görünüm, söz, yazı ve hareketlerinin hoş giden bir niteliğe ulaşmasıdır.

C. İNSAN İLİŞKİLERİ VE GÖRGÜ KURALLARI

Birlikte yaşamının, her oyunun olduğu gibi kuralları vardır. Bu kurallara uymak mutluluğu ve ihtiyaçların karşılanmasını kolaylaştırır. İnsan ilişkilerini düzenleyen kuralların kaynağı;

Hukuk Kuralları: Emredicidir, uyulması zorunludur. Uymamak suçtur.

Örf ve Adetler: Emredici değildir. Uymamak ayıp olarak görülür.

İnançlar (Din Kuralları): Emredici değildir. Uymamak günaholarak değerlendirilir.

- Örf, adet ve dine dayalı kurallara uymamak, kişiyi çevresinde **sevimsiz, kaba ve saygısız** duruma düşürebilir.
- İnsan ilişkilerinde **önce kendine, sonra karşıdakine saygı** esastır.
- İnsan, iyi ile kötüyü ayırt etmeli, **iyiyi kendisi için istediği gibi başkaları için de istemeli** ve davranış haline getirmelidir.
- Edinilen bilgi ve beceriler, olumlu yönde kullanıldığında değer taşır.

- **Olgun bir kişi**, karşı tarafın nasıl davranacağını tahmin ederek hareketlerini düzenlemelidir.
- İnsan önce kendi toplumunun değerlerini öğrenmeli, sonra diğer toplulukların kurallarını öğrenip uygulayabilmelidir.
- Olumlu insan ilişkileri bir eğitim işidir ve ülke genelinde üretim ve mutluluğu artırır.

D. TOPLUMDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN GENEL KURALLAR

Genel görgü kurallarına uyma zorunluluğu yoktur (hukuki suç değildir) ancak uymayanlar **cahil, bencil, kaba** olarak nitelenir ve kınanır. Uyanlar ise **terbiyeli, saygılı, nazik** olarak nitelenir. Görgü kurallarını öğrenmenin okulu yoktur; toplumdan topluma ve bölgeden bölgeye değişiklik gösterir.

Başlıca Genel Kurallar:

- Saygılı, hoşgörülü ve iyimser olmak.
- Olgun bir kişilik için çaba göstermek.
- Eleştiriyi yerinde ve zamanında yapmak.
- Giyime önem vermek, yere ve zamana uygun giyinmek.
- Başkalarını rahatsız edici davranışlardan sakınmak.
- Verilen sözü tutmak.
- Kısa ve zamanlı ziyaretler yapmak.
- Oturuş-kalkışlara özen göstermek.
- Özür dilemesini bilmek.
- Özel konuşma yapanların yanına gitmemek.
- Uygun olmayan şakalardan kaçınmak.

E. ÖZEL DURUMLAR İÇİN GÖRGÜ KURALLARI

1. Giyinme Kuralları:

İklim, örf-adet, bütçe ve moda göre giyinilir. Kıyafet, kişi hakkında izlenim oluşturan bir "tavsiye mektubu" gibidir.

Kurallar: Yaşa, fiziki yapıya, cinsiyete, mesleğe uygun giyinmek; kıyafetler arasında uyum sağlamak; sökükle, yırtık, ütüsüz kıyafetler giymemek; iş yerinde sade giyinmek; toplantı

ve misafirliklerde uygun kıyafet seçmek; toplumu rahatsız etmeyecek kıyafetler giymek.

Karşılama, Selamlaşma ve El Sıkma Kuralları:

Selam, saygı ve incelik ifadesidir. Küçük büyüğü, aynı yaştakiler birbirini selamlar.

Kurallar:

- ✓ Abartılı davranışlardan kaçınmak.
- ✓ Devlet büyüklerine saygı için baş eğerek selam vermek.
- ✓ Selamlaşma (Günaydın, İyi akşamlar, İyi yolculuklar) sözle de olur.
- ✓ Bayan elini uzatmadıkça erkeğin el uzatmaması.
- ✓ Üst makamdakilerin veya yaşlıların önce el uzatması.
- ✓ Tanışılan kişinin yanındakilerle de selamlaşmak.
- ✓ Sokakta kenara çekilerek veya yürüyerek konuşmak.
- ✓ Erkeğin bayanı, gencin yaşlıyı, gelenin oradakileri, ayrılanın kalanları selamlaması.
- ✓ El sıkmanın dostluk ifadesi olduğunu unutmamak; ne çok sıkmak ne de gevşek bırakmak.
- ✓ Karşılama/uğurlamada tebessümlü olmak, tanıştırmak.

3. Hitap Etme ve Konuşma Kuralları:

Hitap, etkili söz söyleme ve karşı tarafı etkileme sanatıdır.

Kurallar:

- Muhatabın düzeyine uygun hitap seçmek, sert ifadelerden kaçınmak.
- Argo kullanmamak.
- Yeni tanışılanlara mesafeli davranmak.
- Yüksek sesle ve hızlı konuşmamak.
- Muhatabın kültür seviyesine uygun dil kullanmak.
- Davranışların sözleri doğrulaması.
- Kesin bilgin olmayan konularda kesin konuşmamak.
- Çok kendinden bahsetmemek.
- Karşı tarafa konuşma hakkı tanımak.
- Samimi, sakın ve doğal davranmak.
- Sırları saklamak.

- Topluma hitap ederken ön hazırlık yapmak, dinleyiciyi etkilemek, sıkmamak.

4. Telefon Görgü Kuralları:

- ✓ Kendini tanıtmak.
- ✓ Sekreter aracılığıyla astın üstü araması.
- ✓ Nazik ve ölçülü bir dil, uygun ses tonu kullanmak.
- ✓ Ahizeyi yavaşça kaldırıp kapatmak.
- ✓ Sabah 10.00'dan önce ve akşam 22.00'dan sonra aramamak.
- ✓ Cep telefonlarını uygun olmayan yer/zamanlarda kapalı tutmak.

F. GELENEĞİMİZDEN NEZAKET ÖRNEKLERİ

Kutsal Değerlere Saygı:

Allah'ın adı anılınca "Celle celâluhû", Peygamberimizin adı anılınca "sallallahu aleyhi ve sellem" denir.

- Camilerde, Kur'an-ı Kerim okunurken ve Ramazan ayında saygılı davranılır.

Aile İçi Nezaket: Anne-babaya saygı (Kur'an-ı Kerim'de emredilmiştir), onlara "öf" bile dememek.

- Büyüklerin yanında uzanmamak, bacak bacak üstüne atmamak, yer vermek.

Hitap ve Davranış: Büyüklere isimle hitap etmemek (abi, amca, abla denir).

- Argo ve kaba konuşmaktan kaçınmak.

Misafirperverlik: Misafirler temiz kıyafetlerle kapıda "Hoş geldiniz" denilerek karşılanır ve uğurlanır.

- İkramda bulunulur. Misafiriğe giderken haber verilir, ufak bir hediye götürülür. Misafir evinde özel eşyalar karıştırılmaz.

Sofra Adabı: Herkes oturmadan yemeğe başlanmaz, evdekiler ve komşular düşünülür.

Hasta ve Taziye Ziyareti: Hasta ziyareti dinimizde emredilmiştir.

- Moral verilir, kısa süre kalınır. Vefat edenin yakınlarına taziye ziyaretinde bulunulur, yardım edilir.

Tarihten Örnekler:

Mevlânâ: Yardım ederken bile nezaketi elden bırakmamış, yardımı gizlice ve incitmeden yapmıştır.

Fatih Sultan Mehmet: Hocası Akşemseddin'e gösterdiği saygı ve nezaket, ilme verdiği değer göstergesidir.

Kısaca;

- Nezaket ve görgü, toplumsal hayatın vazgeçilmez bir parçası ve medeniyetin göstergesidir.
- Kurallar, karşılıklı saygı ve empati temelinde şekillenir.
- Bu kurallar yazılı olmasa da toplum tarafından benimsenir ve uyulmaması sosyal yaptırımlara (kınama, dışlanma) yol açar.
- Nezaket önce ailede öğrenilir ve yaşam boyu devam eden bir davranış biçimidir.
- Geleneğimizde kutsala, büyüklere, misafire ve komşuya gösterilen saygı ve nezaket çok önemli bir yer tutar.